

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до організації самостійної роботи та виконання практичних завдань
з дидактичним забезпеченням з дисципліни

«ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

*(для студентів 5, 6 курсів денної і заочної форм навчання спеціальностей
7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»)*

**Харків
ХНАМГ
2011**

Методичні вказівки до організації самостійної роботи та виконання практичних завдань з дидактичним забезпеченням з дисципліни „Інноваційний менеджмент” (для студентів 5, 6 курсів денної і заочної форм навчання спеціальностей 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Н. М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 36 с.

Укладач: Н. М. Влащенко

Рецензент: д.е.н., проф. І. М. Писаревський

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства,
протокол №4 від 27.11.2009 р.

ВСТУП

Протягом тривалого часу світова економіка розвивалася переважно за рахунок екстенсивних факторів, а у виробництві домінували традиційні еволюційні процеси і явища. Екстенсивні фактори практично вичерпали себе і їхній вплив став економічно не вигідним.

Інноваційний менеджмент повинен створити необхідні умови для розширення, прискорення і підвищення ефективності створення і реалізації різних інновацій (продуктових, технологічних, соціальних і т.д.), спрямованих на розробку і впровадження конкурентоспроможної продукції на рівні міжнародних стандартів.

Метою вивчення дисципліни є оволодіння сучасними теоретичними основами й практичними навичками організації та управління інноваційними процесами.

Предмет вивчення дисципліни – напрями інноваційної діяльності організації.

Дисципліна “Інноваційний менеджмент” надає студентам знання про структуру та організацію інноваційного процесу, його інформаційне та інвестиційне забезпечення; про етапи підготовки та реалізації інноваційних процесів й методи визначення їхньої ефективності.

1. ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ

Теми практичних (семінарських) занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентами теоретичних знань, отриманих на лекціях, і під час самостійного вивчення матеріалу дисципліни та при виконанні індивідуального науково-дослідного завдання.

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи, а саме проведення аналізу й подання обґрунтованих висновків щодо напрямів удосконалення інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

За кожною темою викладач проводить семінарське заняття, на якому організує обговорення із студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формує вміння та навички практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання відповідно сформованих завдань.

Завдання містить проведення попереднього контролю знань, умінь, та навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв’язання контрольних завдань, тестовий контроль, перевірку та оцінювання.

Підсумкові оцінки за кожне заняття вносять у журнал. Оцінки, отримані студентом на семінарських заняттях, враховують при виставленні поточної оці-

нки за змістовими модулями з навчальної дисципліни „Інноваційний менеджмент”.

Проведення практичного заняття базується на попередньо підготовленому матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, пакети завдань різного ступеня складності для розв’язування їх студентами на занятті, групи письмових та усних питань за темою практичного (семінарського) заняття.

Усі практичні заняття проходять за планом проведення практичних (семінарських) занять (див. табл. 1).

Таблиця 1 – План проведення практичних (семінарських) занять
(денне/заочне навчання)

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1 Інвестиційний менеджмент			
ЗМ 1. Організаційно-економічні передумови нововведень			
Тема 1. Структура та організація інноваційного процесу	1.1. Основні поняття інноваційного менеджменту: інновація, інноваційний процес 1.2. Науково-технічна й інноваційна діяльність 1.3. Класифікація й специфіка інновацій 1.4. Особливості й завдання організації інноваційного процесу	2 / 0,3	Література: основна [1 – 4, 6]; додаткова [2 – 6, 10].
Тема 2. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності	2.1. Напрямки розвитку інформаційної інфраструктури 2.2. Технологія інноваційного менеджменту 2.3. Етапи формування інформаційного забезпечення підприємства 2.4. Інформаційні технології управління інноваційними проектами	2 / 0,3	Література: основна [1 – 7] додаткова [1, 2, 4 – 6].
Тема 3. Інноваційна стратегія розвитку підприємства	3.1. Поняття та сутність інноваційної стратегії. 3.2. Основні види інноваційних стратегій 3.3. Чинники та умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства	2 / 0,4	Література: основна [2 – 7, 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].

1	2	3	4
Тема 4. Інноваційний проект: сутність та етапи підготовки	4.1. Сутність інноваційних проектів і їх зміст 4.2. Учасники інноваційного проекту 4.3 Класифікація інноваційних проектів 4.4 Розробка концепції інноваційного проекту	2 / 1,0	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 6].
Всього за ЗМ 1:		8 / 2	
ЗМ 2. Реалізація нововведень і ефективність інноваційної діяльності			
Тема 5. Критерії оцінки економічної ефективності інновацій	5.1. Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності 5.2. Методи оцінки економічної ефективності інновацій	2 / 0,5	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].
Тема 6. Управління ризиками інноваційних проектів та методи його зниження	6.1. Поняття ризику й невизначеності 6.2. Методи аналізу і прогнозування ризику 6.3. Методи зниження ризику	2 / 0,5	Література: основна [1 – 3, 6 – 9]; додаткова [2 – 6, 9,10].
Тема 7. Основні організаційні структури на ринку інноваційних послуг	7.1. Передумови виникнення нових організаційних структур на ринку інноваційних послуг 7.2. Інкубатори бізнесу 7.3. Технопарки 7.4. Технополіси 7.5. Регіон науки і технології	2 / 0,3	Література: основна [3 – 9]; додаткова [2 – 6].
Тема 8. Науково-технічне співробітництво: конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій	8.1. Поняття та основні проблеми науково-технічного співробітництва 8.2. Сутність та необхідність конкуренції в інноваційній діяльності 8.3. Науково-технічна кооперація. Стратегічні альянси.	2 / 0,4	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 8, 10].
Тема 9. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності	9.1. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності 9.2. Види інвестицій 9.3. Джерела інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності 9.4. Державні гарантії як інструмент сприяння залученню фінансових ресурсів	2 / 0,3	Література: нормативна [1 – 7], основна [1 – 9]; додаткова [1, 2– 8].
Всього за ЗМ 2:		10 / 2	
Всього за модулем 1:		18 / 4	

2. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни. Основою тут є самостійна праця студентів з вітчизняною і закордонною літературою, нормативними актами у сфері інноваційного менеджменту. Самостійна робота є інструментом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основними видами самостійної роботи студентів є:

- обов'язкове вивчення або закріплення матеріалу, отриманого на лекціях;
- опрацювання та вивчення інформації з літератури, рекомендованої до вивчення;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, дискусій, роботи у групах, опитування, тестування.
- контрольна перевірка кожним студентом якості особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за ЗМ та темами)	Кількість годин	Рекомендована література
1	2	3	4
Модуль 1 Інноваційний менеджмент			
ЗМ 1. Організаційно-економічні передумови нововведень			
Тема 1. Структура та організація інноваційного процесу	1.1. Основні поняття інноваційного менеджменту: інновація, інноваційний процес 1.2. Науково-технічна й інноваційна діяльність 1.3. Класифікація й специфіка інновацій 1.4. Особливості й завдання організації інноваційного процесу	1 / 3	Література: основна [1 – 4, 6]; додаткова [2 – 6, 10].
Тема 2. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності	2.1. Напрямки розвитку інформаційної інфраструктури 2.2. Технологія інноваційного менеджменту 2.3. Етапи формування інформаційного забезпечення підприємства 2.4. Інформаційні технології управління інноваційними проектами	1 / 4	Література: основна [1 – 7] додаткова [1, 2, 4 – 6].
Тема 3. Інноваційна стратегія розвитку підприємства	3.1. Поняття та сутність інноваційної стратегії. 3.2. Основні види інноваційних стратегій 3.3. Чинники та умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства	1 / 4	Література: основна [2 – 7, 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].

1	2	3	4
Тема 4. Інноваційний проект: сутність та етапи підготовки	4.1. Сутність інноваційних проектів і їх зміст 4.2. Учасники інноваційного проекту 4.3 Класифікація інноваційних проектів 4.4 Розробка концепції інноваційного проекту	2 / 4	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 6].
Всього за ЗМ 1:		5 / 15	
ЗМ 2. Реалізація нововведень і ефективність інноваційної діяльності			
Тема 5. Критерії оцінки економічної ефективності інновацій	5.1. Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності 5.2. Методи оцінки економічної ефективності інновацій	3 / 6	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].
Тема 6. Управління ризиками інноваційних проектів та методи його зниження	6.1. Поняття ризику й невизначеності 6.2. Методи аналізу і прогнозування ризику 6.3. Методи зниження ризику	2 / 6	Література: основна [1 – 3, 6 – 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].
Тема 7. Основні організаційні структури на ринку інноваційних послуг	7.1. Передумови виникнення нових організаційних структур на ринку інноваційних послуг 7.2. Інкубатори бізнесу 7.3. Технопарки 7.4. Технополіси 7.5. Регіон науки і технології	2 / 5	Література: основна [3 – 9]; додаткова [2 – 6].
Тема 8. Науково-технічне співробітництво: конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій	8.1. Поняття та основні проблеми науково-технічного співробітництва 8.2. Сутність та необхідність конкуренції в інноваційній діяльності 8.3. Науково-технічна кооперація. Стратегічні альянси.	2 / 5	Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 8, 10].
Тема 9. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності	9.1. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності 9.2. Види інвестицій 9.3. Джерела інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності 9.4. Державні гарантії як інструмент сприяння залученню фінансових ресурсів	2 / 5	Література: нормативна [1 – 7], основна [1 – 9]; додаткова [1, 2– 8].
Всього за ЗМ 2:		11 / 27	
Всього за модулем 1		16 / 42	

3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Порядок здійснення поточного оцінювання знань - поточне оцінювання знань студентів виконується під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання індивідуальне науково-дослідного завдання;
- виконання проміжного контролю;
- підготовка доповідей до практичних занять;
- виконання модульного контрольного завдання.

При оцінюванні практичних завдань приділяють також увагу їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачеві (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась вимога не буде виконана, то оцінка знижується.

Оцінювання знань студентів проводиться за 4 – бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;
- уміти оперативно розібратися у запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати своє рішення;
- упевнено відповідати на запитання викладача без зауважень з його боку;

2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;
- не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;
- уміти обґрунтувати своє рішення;
- добре відповідати на запитання викладача.

3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- розібратися у запропонованій ситуації й розробити пропозиції до її рішення;
- позитивно відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії;
- допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студент, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у п.3.

Оцінка знання матеріалу оцінюється за 4 – бальною системою згідно з «Методикою переведення показників успішності знань студентів» перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS» (табл. 3).

Таблиця 3 - Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
1	2	3	4
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	Добре – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX	більше 25 – 50 включно
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	від 0 – 25 включно

4. ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Інноваційний менеджмент

ЗМ 1. Організаційно-економічні передумови нововведень

Тема 1. Структура та організація інноваційного процесу

- 1.1. Основні поняття інноваційного менеджменту: інновація, інноваційний процес
- 1.2. Науково-технічна й інноваційна діяльність
- 1.3. Класифікація і специфіка інновацій
- 1.4. Особливості й завдання організації інноваційного процесу

1. Мета заняття: Засвоєння студентами сутності й особливостей організації інноваційного процесу, визначення основних критеріїв класифікації й специфіки інновацій, а також набуття практичних навичок з розробки структури інноваційного процесу.

2. Методика проведення практичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Історія виникнення і підходи до визначення понять «інновація», «нововведення», «винахід», «інноваційний процес».
- Фази інноваційного процесу.
- Характеристика суб'єктів інноваційного процесу.
- Розвиток інноваційного менеджменту.
- Складові науково-технічної діяльності (наукові дослідження й розробки, підготовка кадрів, науково-технічні послуги).
- Види інноваційної діяльності.
- Класифікація наукових організацій.
- Інфраструктура інноваційної діяльності.
- Взаємозв'язок розвитку інновацій, науки й техніки.
- Критерії класифікації інновацій.
- Особливості соціальних нововведень.
- Етапи інноваційного процесу.
- Завдання організації інноваційного процесу.
- Характеристика етапів інноваційного процесу.
- Вимоги до організації інноваційного процесу.
- Поняття та особливості інноваційного циклу.

4. Розв'язання розрахункового завдання: За умов підвищення рівня конкурентної боротьби підприємство готельного господарства «А+» вирішило змінити стратегію розвитку, а саме:

впровадити нову комп'ютерну систему обліку клієнтів вартістю 5 тис. грн.;

провести реконструкцію з метою створення бізнес-клубу;

придбати нове обладнання вартістю 1 тис. грн.;

придбати акції транспортного підприємства на суму 50 тис. грн.. Визначіть заходи, зв'язані з інноваціями за їх видами.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми з історії розвитку інноваційної діяльності, аналізу підходів щодо визначення понять «інновація», «інноваційний процес», а також про сутнісні характеристики інновацій та інноваційної продукції.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Дайте визначення інновації.
- На які групи діляться суб'єкти інноваційного процесу?
- Дайте визначення наукової праці.
- Чим відрізняються цикл інноваційного процесу й життєвого циклу товару?
- Що розуміють під науковими дослідженнями й розробками?
- Які Вам відомі етапи інноваційного процесу?
- Чим відрізняються продуктові інновації від процесних?
- Які напрямки класифікації інновацій в значній мірі відображають новизну й інноваційні зміни?

- Результатом якої діяльності є інновація?
- У чому полягає різниця понять «інновації» й «інвестиції»?

7. Література: основна [1 – 4, 6]; додаткова [2 – 6, 10].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 1 студенти повинні ознайомитися із загальною характеристикою інновацій на рівні підприємства. Вона наведена в додатку 1.

Тема 2. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

- 2.1. Напрямки розвитку інформаційної інфраструктури
- 2.2. Технологія інноваційного менеджменту
- 2.3. Етапи формування інформаційного забезпечення підприємства
- 2.4. Інформаційні технології управління інноваційними проектами

1. Мета заняття: Набуття теоретичних знань і опанування практичними навичками формування системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Цілі та завдання інформаційного забезпечення.
- Розвиток національної інфраструктури і її інформаційних ресурсів.
- Пріоритети в напрямках інформаційного забезпечення інновацій.
- Поняття технології інноваційного менеджменту.
- Методи генерації інноваційних ідей: індивідуальної роботи, групової роботи, активізації творчого пошуку.
- Характеристика етапів формування інформаційного забезпечення підприємства.
- Джерела отримання інформації: фінансова звітність підприємства, податкова, управлінська звітність.
- Система статистичного спостереження.
- Аналіз статистичних показників.
- Міжнародне порівняння показників інноваційної діяльності.
- Характеристика програмних продуктів, які забезпечують управління інноваційними проектами.
- Етапи створення електронно-інформаційної моделі інноваційного проекту.

4. Розв'язання розрахункового завдання: Ви – начальник відділу інформаційно-комп'ютерного забезпечення комунального підприємства «Міськводоканал». Стан комп'ютерного забезпечення функціонування КП «Міськводоканал» характеризується показниками, наведеними в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Комп’ютерне забезпечення КП «Міськводоканал»

Показники	Значення показника
Кількість персональних комп’ютерів	12
Кількість персональних комп’ютерів, об’єднаних у локальну мережу	5
Кількість персональних комп’ютерів, інтегрованих у муніципальну інформаційну мережу	3
Чисельність персоналу з обслуговування комп’ютерної техніки, осіб	2

Відповідно до нормативів для якісного обслуговування споживачів у житлово-комунальній сфері один персональний комп’ютер повинен припадати на 5000 мешканців. Для довідки: населення міста на 1 січня 2009 р. становить 227 тис. осіб.

Проаналізуйте стан комп’ютерного забезпечення комунального підприємства. Зробіть висновок про його відповідність існуючим потребам міста й вимогам інноваційного розвитку житлово-комунальної сфери.

Обґрунтуйте можливі шляхи зміцнення комп’ютерно-інформаційної бази КП «Міськводоканал».

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей, що висвітлюють принципи організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, пріоритети в напрямках інформаційного забезпечення інновацій.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Дайте власне визначення поняття «Інформація» та обґрунтуйте його.
- Назвіть основні напрями розвитку інформаційної інфраструктури.
- Розкрийте сутність технології інноваційного менеджменту.
- Охарактеризуйте індивідуальні методи генерування ідей, наведіть приклади їх результативності.
- Охарактеризуйте групові методи генерування ідей наведіть приклади їх результативності.
- Охарактеризуйте методи активізації творчого пошуку, наведіть приклади їх результативності.
- Розкрийте сутність та складові механізму інформаційного забезпечення підприємства.
- Який існує взаємозв’язок між доступністю різних джерел інформації та ступенем компетентності її користувачів? Обґрунтуйте свою відповідь.
- Назвіть основних користувачів фінансової звітності з фінансовим інтересом та без фінансового інтересу. Визначить коло інформаційних потреб кожного з них.

7. Література: основна [1 – 7]; додаткова [1, 2, 4 – 6]. **8. Дидактичне забезпечення:** У процесі вивчення теми 2 студенти повинні ознайомитися з першочер-

говими завданнями інформаційного забезпечення в Україні. Основні завдання інформаційного забезпечення наведені в додатку 2.

Тема 3. Інноваційна стратегія розвитку підприємства

3.1. Поняття і сутність інноваційної стратегії.

3.2. Основні види інноваційних стратегій

3.3. Чинники й умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства

1. Мета заняття: Набуття теоретичних знань з формування інноваційної стратегії розвитку підприємства.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Поняття, сутність, особливості й основні складові інноваційної стратегії підприємства.
- Формування і етапи реалізації інноваційної стратегії.
- Інноваційна політика підприємства.
- Характеристика адаптаційної, оборонної, пасивної, творчої, наступальної, активної стратегій.
- Процес вибору інноваційної стратегії підприємства.
- Чинники, що впливають на процес вибору інноваційної стратегії.
- Умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства.

4. Розв'язання розрахункового завдання: Стратегія інноваційного розвитку підприємства характеризується системою цільових показників, що відображають кінцеві результати його діяльності в галузі:

- обсяги реалізації продукції;
- політика відновлення продукції;
- політика зміни якості продукції;
- технічна політика виробництва.

Статистичні дані за цільовими показниками за ретроспективний період наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Цільові показники діяльності підприємства

Показники	Значення за роками						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	12006	12819	13615	14673	17796	18951	20500
Відновлення продукції К, %	1	1	3	5	6	8	11
Якість продукції, К _{як} , %	3	4	7	10	8	10	12

Зростання продуктивності праці K_m , тис. грн./чол.	13	15	15	16	20	24	31
Собівартість одиниці продукції, грн.	97	96	96	95	92	89	89

Розробіть прогноз варіантів зміни цільових показників підприємства на три роки з використанням двох підходів (за середньорічними темпами зміни показників; на основі виявлення основних тенденцій (тренда) зміни показників у часі).

Порівняйте результати прогнозу цільових показників і обґрунтуйте вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей відповідно до питань теоретичної частини, перевірка розрахункових завдань з формування інноваційної стратегії розвитку підприємства.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Що таке інноваційна стратегія, в чому її відмінність від інших стратегій?
- Які існують види інноваційних стратегій?
- Що таке адаптаційна стратегія та в яких напрямках вона діє?
- Що таке стратегія інноваційної імітації та в чому її сенс?
- На що орієнтована стратегія вичікування та які її переваги?
- У чому полягає стратегія злиття та поглинання?
- Які чинники впливають на ефективність інноваційної стратегії розвитку підприємства?
- В чому відображуються основні положення інноваційної стратегії?

7. Література: основна [2 – 7, 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 3, студенти повинні розглянути порядок вироблення інноваційної політики підприємства (додаток 3, рис. 3.1), а також організаційні структури інноваційної діяльності (додаток 3, табл. 3.1.)

Тема 4. Інноваційний проект: сутність та етапи підготовки

4.1. Сутність інноваційних проектів і їх зміст

4.2. Учасники інноваційного проекту

4.3 Класифікація інноваційних проектів

4.4 Розробка концепції інноваційного проекту

1. Мета заняття: перевірка знань студентів про сутність та етапи підготовки інноваційного проекту; аналіз практики розробки інноваційних проектів та їх особливостей.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Міжнародні організації в галузі управління проектами.
- Сутність поняття «інноваційний проект».
- Основні складові інноваційного проекту.
- Принципи управління інноваційними проектами.
- Склад учасників інноваційного проекту та їх функції.
- Характеристика підтримуючих структур інноваційного проекту.
- Критерії класифікації інноваційних проектів: за періодом реалізації проекту, характером цілей, видом потреб, що задовольняються, типом інновацій і рівнем прийнятих рішень та інші.
- Зміст і етапи розробки концепції інноваційного проекту.
- Моделі структуризації інноваційного проекту.
- Система планів інноваційного проекту.
- Організація контролю і регулювання програми.

4. Розв'язання розрахункового завдання: Розгляньте вихідну інформацію про організацію технологічної лінії (табл. 4.1) й побудуйте сітьовий графік проекту з визначенням усіх параметрів (код роботи, ранні і пізні терміни початку і закінчення робіт, резерву часу).

Таблиця 4.1 – Характеристика робіт за проектом організації технологічної лінії

Код роботи	Назва роботи	Безпосередньо попередня робота	Тривалість
А	Добір і підготовка операторів технологічної лінії	–	25
Б	Добір і підготовка механіків з ремонту та експлуатації технологічної лінії	–	30
В	Добір і підготовка електриків	–	32
Г	Розробка програми навчання операторів	А	3
Д	Підготовка та навчання операторів	Г	7
Е	Практичне навчання операторів, механіків та електриків на робочих місцях під час налагодження на пуску технологічної лінії	Д, Б, В	4

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми із сучасних проблем розробки інноваційних проектів; висвітлення питань щодо системи планування інноваційного проекту.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Розкрийте сутність інноваційних проектів і їх зміст.
- Охарактеризуйте відомі Вам організації в галузі управління проектами.
- Назвіть учасників інноваційного проекту. Накресліть схему, яка б відображала існуючі між ними зв'язки.
- У чому полягає класифікація інноваційних проектів?

- Охарактеризуйте типи проектів, які найчастіше реалізуються з ініціативи комерційних організацій.
- Які етапи охоплює інноваційний проект, розглянутий як процес, що відбувається в часі?
- що представляє собою концепція інноваційного проекту?
- Охарактеризуйте зміст і етапи розробки концепції інноваційного проекту.
- Охарактеризуйте структуру проекту.
- Які моделі структуризації проекту Ви знаєте?

7. Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 6].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 4, студенти повинні проаналізувати основних учасників інноваційного проекту, а також систему планів інноваційного проекту, що наведені в додатку 4.

Змістовий модуль 2. Реалізація нововведень і ефективність інноваційної діяльності (1 кредит / 36 годин)

Тема 5. Критерії оцінки економічної ефективності інновацій

5.1. Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності

5.2. Методи оцінки економічної ефективності інновацій

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань із забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємства.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання до теоретичної частини заняття:

- Критерії оцінки результатів інновацій.
- Види ефекту від інновацій.
- Система показників для економічної оцінки інновацій.
- Класифікація показників економічної ефективності інноваційної діяльності.
- Формальні і неформальні методи оцінки ефективності інновацій.
- Розрахунок чистої теперішньої вартості, внутрішньої норми рентабельності, коефіцієнту вигід / витрат, індексу прибутковості, модифікованої внутрішньої норми рентабельності, терміну окупності інноваційного проекту.
- Завдання підвищення ефективності нововведень.

4. Виконання розрахункових завдань: Підприємство планує придбати верстат, вартістю 5000 грн. Застосування цього обладнання дозволить підвищити річний обсяг реалізації продукції на 4000 грн. протягом 3-х років. Приріст матеріальних та трудових витрат – 1000 грн. щорічно. Реальна ставка доходу дорівнює 10%. Загальна інфляція очікується на рівні 10% у рік. У випадку реалі-

зації проекту ціни продажу підвищуються на 5% у рік при підвищенні матеріальних та трудових витрат на 10% у рік.

Оцініть ефективність цього проекту.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми, що висвітлюють види ефективності інноваційної діяльності, перевірка розрахункових завдань з визначення економічної ефективності інноваційної діяльності.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Які чинники впливають на зміну вартості грошей у часі?
- У чому сутність процесу дисконтування? В яких випадках застосовують дисконтування?
- Наведіть основні види ефектів від застосування інновацій.
- У чому полягає сутність метода приведених витрат?
- Наведіть систему показників для оцінки економічної ефективності інновацій.
- Що покладено в основу застосування інтегрального ефекту?

7. Література: основна [1 – 9] ; додаткова [2 – 6, 9, 10].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 5 студенти повинні вивчити види ефектів від інноваційної діяльності, які наведені в додатку 5.

Тема 6. Управління ризиками інноваційних проектів та методи його зниження

- 6.1. Поняття ризику й невизначеності
- 6.2. Методи аналізу і прогнозування ризику
- 6.3. Методи зниження ризику

1. Мета заняття: Набуття теоретичних знань з особливостей інноваційного ризику й невизначеності, а також практичних навичок управління ризиками інноваційних проектів.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Підходи до визначення інноваційного ризику й невизначеності.
- Завдання аналізу ризику інноваційних проектів.
- Чинники, які впливають на ступінь ризику.
- Якісний та кількісний аналіз ризиків інноваційних проектів.
- Класифікація інноваційних ризиків.
- Методи аналізу і прогнозування ризику інноваційних проектів: коригування норми дисконту, достовірних еквівалентів, аналізу точки беззбитковості, чутливості критеріїв ефективності, метод сценаріїв, аналіз вірогі-

дності розподілів потоків платежів, дерево рішень, імітаційне моделювання.

- Переваги та недоліки методів аналізу і прогнозування ризику інноваційних проектів.
- Основні принципи теорії керування ризиками.
- Характеристика методів зниження ризику: диверсифікація, страхування, хеджирування.

4. Розв'язання розрахункового завдання: Підприємство аналізує результативність конкретної інновації при різних сценаріях розвитку подій на ринку. Якщо ситуація на ринку залишиться незмінною, то обсяг ринкового попиту на новий виріб складатиме 5000 одиниць. Якщо ситуація на ринку буде сприятливою, то попит складе 6000 одиниць, якщо несприятливою – 3000 одиниць. Імовірність згаданих сценаріїв розвитку подій підприємство оцінює як 0,2; 0,6 і 0,2 відповідно. Беззбитковість йому забезпечить обсяг реалізації не менш як 4600 од. виробів. Необхідно оцінити доцільність впровадження цієї інновації.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми щодо принципів теорії керування ризиками, а також перевірка розрахункових завдань з визначення рівня ризику інноваційного проекту.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Розкрийте сутність поняття «інноваційний ризик».
- У чому полягає різниця між поняттями «невизначеність» і «ризик» в інноваційному менеджменті?
- Наведіть класифікаційні ознаки інноваційного ризику.
- Які завдання поставлено перед аналізом інноваційного ризику?
- Наведіть методи аналізу й прогнозування інноваційних ризиків і невизначеності.
- У чому полягає сутність аналізу чутливості ризику?
- Розкрийте зміст аналізу сценаріїв інноваційного ризику.
- Розкрийте сутність хеджирування як методу зниження ризику.
- Розкрийте сутність страхування як методу зниження ризику.
- Який принцип покладено в основу оцінки інноваційних ризиків?.

7. Література: основна [1 – 3, 6 – 9]; додаткова [2 – 6, 9, 10].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 6 студенти аналізують послідовність проведення оцінки ризику. Укрупнена блок-схема проведення оцінки ризику наведена в додатку 6.

Тема 7. Основні організаційні структури на ринку інноваційних послуг

7.1. Передумови виникнення нових організаційних структур на ринку інноваційних послуг

7.2. Інкубатори бізнесу

7.3. Технопарки

7.4. Технополіси

7.5. Регіон науки і технології

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань та практичних навичок з визначення організаційних структур на ринку інноваційних послуг.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання до теоретичної частини заняття:

- Еволюція інноваційного менеджменту
- Поняття «інкубатора бізнесу» і його функції.
- Потреби вітчизняних малих підприємств у забезпеченні здійснення інноваційної діяльності.
- Критерії відбору малих організацій для розміщення в інкубаторі бізнесу.
- Відмінні особливості інкубаторів бізнесу.
- Поняття «технопарку» і його основні завдання.
- Класифікація технопарків.
- Внутрішня структура технопарку.
- Поняття «технополісу».
- Історія і основні причини створення технополісів.
- Види технополісів і їх характеристика.
- Поняття і характеристика регіону науки і технології.
- Основні складові регіону науки і технології.
- Інфраструктура, що підтримує наукову і виробничу діяльність

4. Виконання розрахункового завдання: Технополіс «Комсомольськ – Амурський – Сонячний» розташований в унікальному місці з'єднання чотирьох природних зон, а також на перетині найважливіших транспортних магістралей Далекого Сходу. Разом з тим, КАС – це найбільший промисловий центр Далеко-східного регіону. Основу економіки КАС становить оборонне машинобудування, важка індустрія, галузі, орієнтовані на виробництво металопродукату, нафтопродуктів, будівельних матеріалів, транспортних засобів і т.д. Внаслідок історичних причин і відносно суворих кліматичних умов економіка регіону КАС виявилася надзвичайно вразливою і швидко руйнується в нових умовах ринкових відносин.

Запропонуйте модель функціонування КАС для досягнення максимальної ефективності.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми, що висвітлюють особливості організаційних структур на ринку інноваційних послуг, особливості функціонування цих структур та їх взаємодія з забезпечуючими (інфраструктурними) елементами інноваційної діяльності.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Що зумовило виникнення нових організаційних структур на ринку інноваційних послуг?
- що являє собою інкубатор бізнесу?

- Які критерії відбору для розміщення малих підприємств в інкубаторі бізнесу Ви знаєте?
- Які національні розбіжності існують між інкубаторами бізнесу?
- Що таке технопаркові структури, в чому їх відмінність від інкубаторів бізнесу?
- Розкрийте поняття технополісу. Які підприємства можуть входити до складу технополісу?
- Що таке регіон науки і технології, яким чином він функціонує?

7. Література: основна [3 – 9]; додаткова [2 – 6].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 7 студенти повинні проаналізувати організаційні форми інноваційної діяльності, наведені в додатку 7.

Тема 8. Науково-технічне співробітництво: конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій

- 8.1. Поняття і основні проблеми науково-технічного співробітництва
- 8.2. Сутність і необхідність конкуренції в інноваційній діяльності
- 8.3. Науково-технічна кооперація. Стратегічні альянси.

1. Мета заняття: Вивчення характерних особливостей процесів науково-технічного співробітництва в галузі сучасних інноваційних технологій.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Поняття науково-технічного співробітництва.
- Фактори, що обумовлюють роль малих інноваційних підприємств у галузі нововведень.
- Спеціалізація малих підприємств за характером інноваційної продукції.
- Проблеми науково-технічного співробітництва.
- Особливості конкуренції в інноваційній сфері.
- Фактори конкурентоспроможності інноваційного підприємства.
- Форми конкуренції в інноваційній сфері. Формування ринку інновацій.
- Сутність науково-технічної кооперації.
- Переваги і недоліки великих підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність.
- Характеристика фінансово-промислових груп, консорціумів, глобальних корпорацій, альянсів, мережених союзів, неофіційних або договірних спілок, спілок на основі пайових інвестицій.

4. Розв'язання розрахункового завдання: Оцініть рівень конкурентоздатності інноваційного підприємства методом інтегральної оцінки на основі вихідних даних (табл. 8.1).

Таблиця 8.1 – Вихідні дані для розрахунку

Підприємства	Показники, <i>n</i>				
	Обсяг НДВКР, тис. грн. <i>Q</i>	Собівартість робіт, тис. грн. <i>C</i>	Чистий прибуток, тис. грн. <i>Pr</i>	Фондо-віддача, грн. <i>f</i>	Коефіцієнт зворотності зворотних фондів, разів <i>k₀</i>
П 1	2327,6	2463,3	89,1	1,82	6,96
П 2	2042,0	2129,7	91,0	0,95	8,24
П 3	1169,1	1121,1	72,4	1,14	4,87

1. Розрахуйте значення кута для використовуваних чинників.

2. Перекладіть вартісні значення використовуваних чинників у сантиметри з огляду на вплив стимуляторів і дестимуляторів.

3. Для коректності порівняння деяких показників по підприємствах, розрахуйте їхні розміри на одиницю робіт.

4. Розрахункові дані зведіть у таблицю, наведіть еталонні значення чинників.

5. Зробіть відповідні висновки і запропонуйте заходи щодо підвищення рівня *KПЗ* аналізованих підприємств.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми із забезпечення конкурентоспроможності підприємств шляхом впровадження нововведень.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Що таке науково-технічне співробітництво?
- У чому полягає завдання конкуренції в інноваційній діяльності? Що таке конкуренція в інноваціях?
- Що таке науково-технічна кооперація? Розкрийте зміст стратегічних альянсів.
- У чому полягають переваги фінансово-промислових груп з точки зору розвитку інновацій?
- Які різновиди об'єднань для розвитку інноваційної діяльності Вам відомі?
- Що таке мережеві союзи, в чому їх переваги?
- Як працюють спілки на основі пайових інвестицій? У чому їх відмінність від інших об'єднань підприємств?

7. Література: основна [1 – 9]; додаткова [2 – 8, 10].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 7 студенти повинні проаналізувати роль держави в міжнародному науково-технічному співробітництві. Основні інструменти державного регулювання міжнародного науково-технічного співробітництва наведені в додатку 8.

Тема 9. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності

9.1. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності

9.2. Види інвестицій

9.3. Джерела інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності

9.4. Державні гарантії як інструмент сприяння залученню фінансових ресурсів

1. Мета заняття: Вивчення характерних особливостей процесу інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли в студентів при самостійній підготовці до заняття, контроль домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції, тестовий контроль знань студентів.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Поняття ресурсного забезпечення інноваційної діяльності.
- Роль інвестицій у забезпеченні інноваційної діяльності.
- Принципи організації фінансування і його основні завдання.
- Етапи розробки стратегії інвестування інноваційних проектів.
- Прямі й супутні інвестиції у забезпеченні фінансування інноваційних проектів.
- Інвестиції в науково-дослідні роботи.
- Класифікація джерел інвестування інноваційної діяльності.
- Деталізація джерел інвестування інноваційної діяльності.
- Форми фінансування.
- Забезпечення самофінансування інноваційної діяльності.
- Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні.
- Характеристика процедури отримання державних гарантій, їх переваги й недоліки.
- Склад державних установ, що надають гарантії.

4. Розв'язання розрахункового завдання:

Витрати розробника на проект (С) складають 30000 грн. Очікуваний економічний ефект (прибуток) замовника (E_T) за проектом визначений у розмірі 150 000 грн.

Розрахунковий період прийнятий – 1 рік. Розрахункова рентабельність виробництва у замовника складає в даний час 0,20 (прибуток 1 000 000 грн.). Унаслідок реалізації проекту і зміни прибутку і капіталу у замовника очікується рентабельність 0,209 (прибуток 1 100 000 грн.) Прибуток, що встановлюється у відсотках до собівартості науково-технічної продукції (D_N) не планується.

Розрахуйте ціну розробки інновацій.

5. Контроль самостійної роботи студентів: Підготовка доповідей на теми з особливостей інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, а також перевірка розрахункових завдань з цієї теми.

6. Методика організації самостійної роботи студентів: Студент при підготовці до заняття повинен знайти відповіді на такі запитання:

- Що слід розуміти під системою інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності?
- Перелічіть етапи розробки стратегії інвестування інноваційних проектів.
- Охарактеризуйте існуючі види інвестицій.

- Визначіть основні джерела фінансування, їх класифікаційні ознаки й характеристики.
- Розкрийте сутність кредитування і лізингу, а також їх роль у фінансуванні інноваційної діяльності.
- За яких умов фірмі-інноватору доцільно скористатися послугами венчурних фондів?
- Назвіть переваги державних гарантій перед іншими формами субсидування підприємств.

7. Література: нормативна [1 – 7], основна [1 – 9]; додаткова [1 – 8].

8. Дидактичне забезпечення: У процесі вивчення теми 8 студенти повинні вивчити інвестиційне забезпечення, а також систему фінансового забезпечення. Угрупування фінансових ресурсів інноваційного підприємства наведена в додатку 9.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Нормативні джерела

1. Закон України “Про авторське право і спільних правах” від 23.12.93.
2. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 19.03.91.
3. Закон України “Про іноземні інвестиції” від 13.03.92.
4. Закон України “Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності” від 25.03.92.
5. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.93.
6. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 23.12.93.
7. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” від 16.10.92 №2705-ХІІ.

Основні навчальні джерела

1. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. – Видання 3-є. / Василенко В. О., Шматько В. Г. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 440 с.
2. Влащенко Н.М. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний менеджмент» (для студентів 5, 6 курсів спеціальності 7.050 200 «Менеджмент організацій», які навчаються на факультеті післядипломної освіти та заочного навчання). / Н. М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 136 с.
3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Н. В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 502 с.
4. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. / П. П. Микитюк. – Тернопіль: економічна думка, 2006. – 295 с.
5. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент: Уч. пособие для вузов. / Ю. П. Морозов, А. И. Гаврилов, А. Г. Городнов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 471 с.
6. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посібник. / І. А. Павленко. – К.: КНЕУ, 2004. – 204 с.
7. Петрова Н. Б. Інноваційний менеджмент у прикладах і завданнях: навч. посібник. / Н. Б. Петрова, Н. Ю. Мушинська, Л. Г. Чеканова. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 248 с.
8. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. / В. В. Стадник, М.А. Йохна. – К.: Академвидав, 2006. – 464 с.
9. Цигилик І. І. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посібник / І.І. Цигилик, С. О. Кропельницька, О. М. Мозіль – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.

Додаткові навчальні джерела

1. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: монографія. / П. Т. Бубенко – Х.: ХНАМГ, 2008. – 295 с.
2. Власова А. М., Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / А. М. Власова, Н. В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 1997. – 92 с.

3. Инвестирование, финансирование, кредитование. Стратегия и тактика предприятия / Под ред. проф. Ушаковой Н. Н. – К.: КГТЭУ, 1997. – 191 с.
4. Инновационный менеджмент: Справочное пособие / Под ред. П. Н. Завлина. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: ЦИСН, 1998. – 568 с.
5. Инновационный менеджмент: Учебник / Под ред. Ильенковой С. Д. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 327 с.
6. Круглова Н. Ю. Инновационный менеджмент: учебное пособие. / Н. Ю. Круглова. – Изд. 2-е, доп. – М.: Изд-во РДЛ, 2001. – 352 с.
7. Тищенко О. М. Визначення рівня конкурентоспроможності сфери туризму в регіонах України. Социально-экономическое развитие Украины и ее регионов: проблемы науки и практики: монография / О. М. Тищенко, А. Л. Дуленко, Н.Б. Петрова, под ред. В.С. Пономаренко, Н.А. Кизима, Е.В. Раевневой. – Х.: ФЛП Либуркина Л.М.; ИД «ИНЖЕК», 2009. – 464 с.
8. Тищенко О. М. Инновационные аспекты в стратегическом управлении электроэнергетикой Украины. Інновації: проблеми науки та практики: монографія / О. М. Тищенко, Н. Б. Петрова, С. И. Князев під ред. В. С. Пономаренка, М.О. Кизима, О.М. Тищенко. – Х.: ФОП «Александрова К.М.», 2008. – 232 с.
9. Управление исследованиями, разработками и инновационными проектами / Под ред. Валдайцева С. В. – СПб.: Изд. СПбГУ, 1995. – 324 с.
10. Фатфутдинов Р. А. Инновационный менеджмент. / Р. А. Фатфутдинов – СПб.: Питер, 2002. – 400 с.

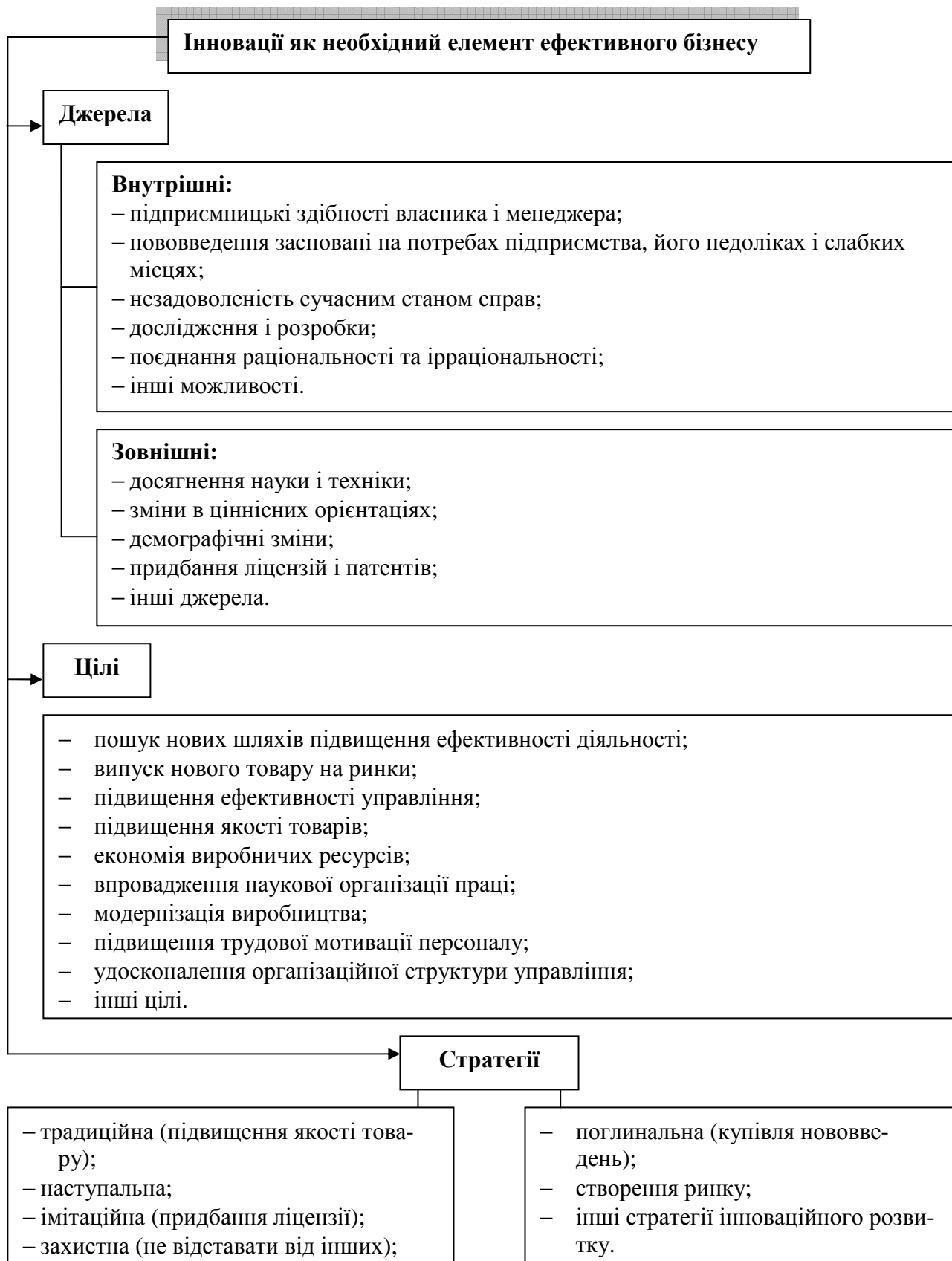
Ресурси Інтернету

1. <http://www.sdip.gov.ua> – сайт Державного департаменту інтелектуальної власності.
2. <http://www.dffd.gov.ua> – сай Державного фонду фундаментальних досліджень.
3. <http://www.FreePatentsOnline.com> – безкоштовний онлайнвий каталог патентів з можливістю пошуку.
4. <http://www.rupto.ru> – сайт Російського агентства патентів і товарних знаків.
5. <http://www.codris.ru> – сайт Європейської асоціації трансферу технологій, інновацій та промислової інформації.
6. <http://www.innopolis.info> – сайт присвячений інноваціям та інвестиціям.
7. <http://www.in.gov.ua> – сайд Державного агентства України з інвестицій та інновацій.
8. <http://www.fasi.gov.ru> – сайт агенції з науки і інновацій.
9. <http://www.sib.inage.ru> – мережева інформаційна база даних. Ринок інноваційних ресурсів.
10. <http://www.innovbusiness.ru> – портал інформаційної підтримки інновацій.
11. <http://www.fasie.ru> – сайт фонду сприяння малих форм підприємств науково-технічної сфери.
12. <http://www.techopark.al.ru> – інформація щодо бізнес-інкубаторів та технопарків і Росії та за кордоном.
13. <http://www.extech.ru> – информационные ресурсы ФГУ НИИ РИНКЦЭ.

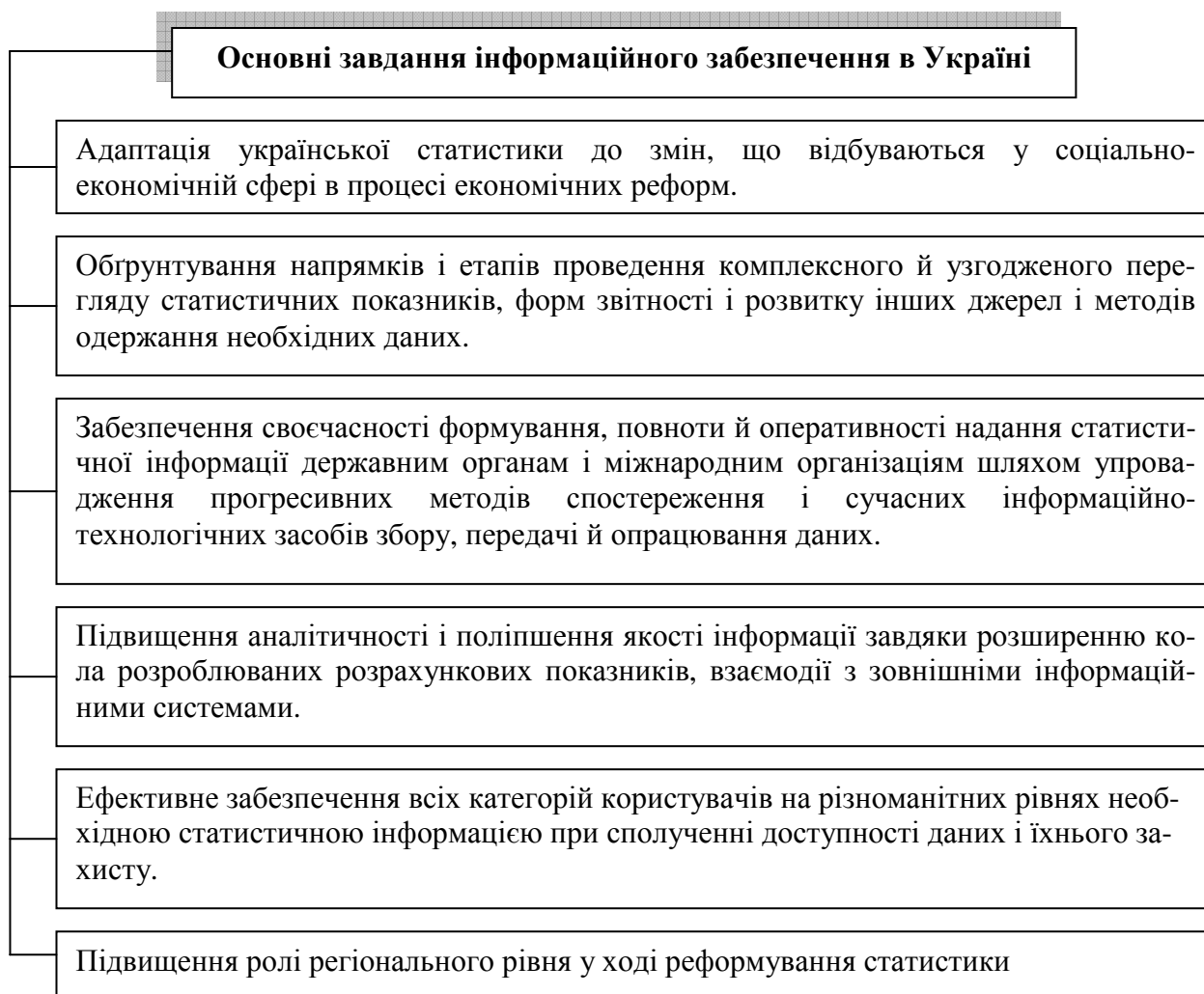
ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ.....	3
2. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	6
3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	8
4. ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	24
ДОДАТКИ.....	27

Загальна характеристика інновацій на рівні підприємства

Першочергові завдання інформаційного забезпечення в Україні

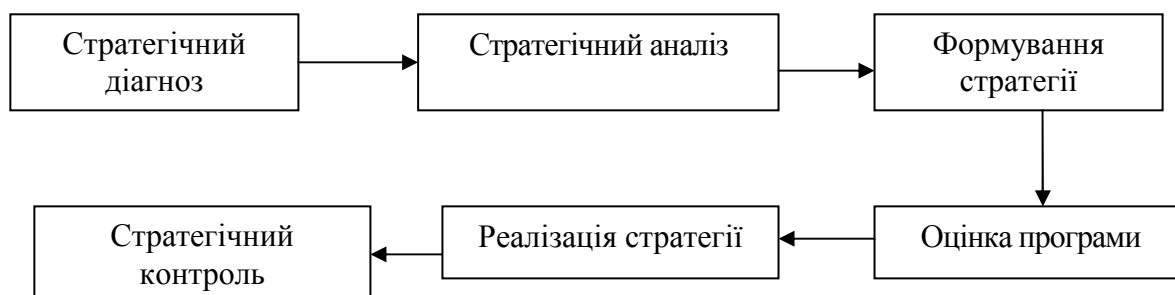

Рис. 3.1 — Порядок вироблення інноваційної політики підприємства

Таблиця 3.1 – Організаційні структури інноваційної діяльності

Сектор	Зміст
Державний	Організації міністерств і відомств, що забезпечують управління державою і задоволення потреб суспільства в цілому (державне управління, оборона, суспільний порядок; охорона здоров'я, культура, дозвілля, соціальне забезпечення і т. п.), включаючи державні і місцеві органи. Безприбуткові (некомерційні) організації, що цілком або в основному фінансуються і контролюються урядом, за винятком організацій, що відносяться до вищої освіти. Ці організації в першу чергу обслуговують уряди і не ставлять своєю задачею отримання прибутку, а в основному займаються дослідницькою діяльністю, що стосується суспільних і адміністративних функцій.
Підприємницький	Усі організації і підприємства, основна діяльність яких пов'язана з виробництвом продукції або послуг із метою продажу (відмінних від послуг сектору вищої освіти), у тому числі, що знаходяться у власності держави. Приватні безприбуткові (некомерційні) організації, що в основному обслуговують вищезгадані організації.
Вищої освіти	Університети й інші вищі навчальні заклади, незалежно від джерел фінансування або правового статусу. Науково-дослідні інститути, експериментальні станції, клініки, що знаходяться під безпосереднім контролем вищих навчальних закладів або керовані ними, або асоційовані з ними. Організації, які безпосередньо обслуговують вищу освіту (організації системи Міністерства освіти і науки).
Приватний безприбутковий (некомерційний)	Приватні організації, що не ставлять своєю ціллю отримання прибутку (фахові товариства, спілки, асоціації, суспільні, добродійні організації, фонди), крім фондів, які більш ніж наполовину фінансуються державою, та які відносяться до державного сектора. Приватні індивідуальні організації.

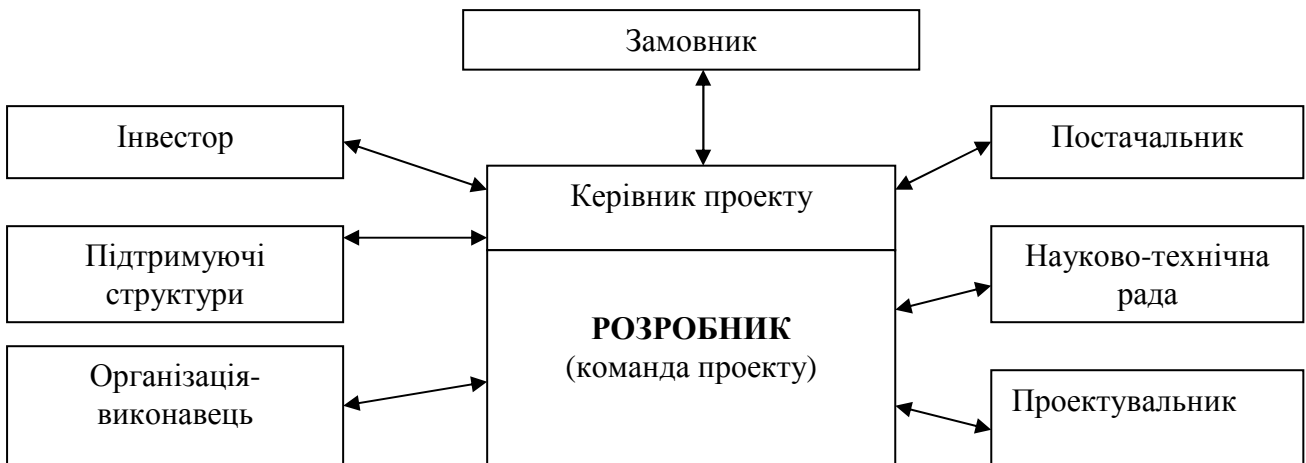

Рис. 4.1 – Основні учасники проекту

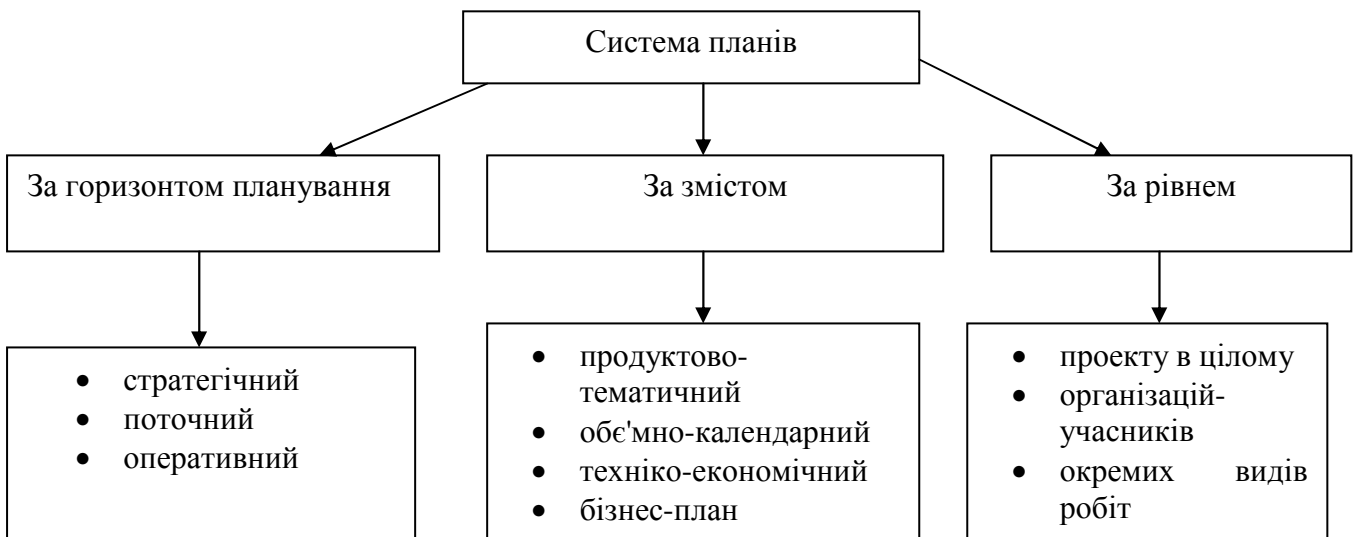
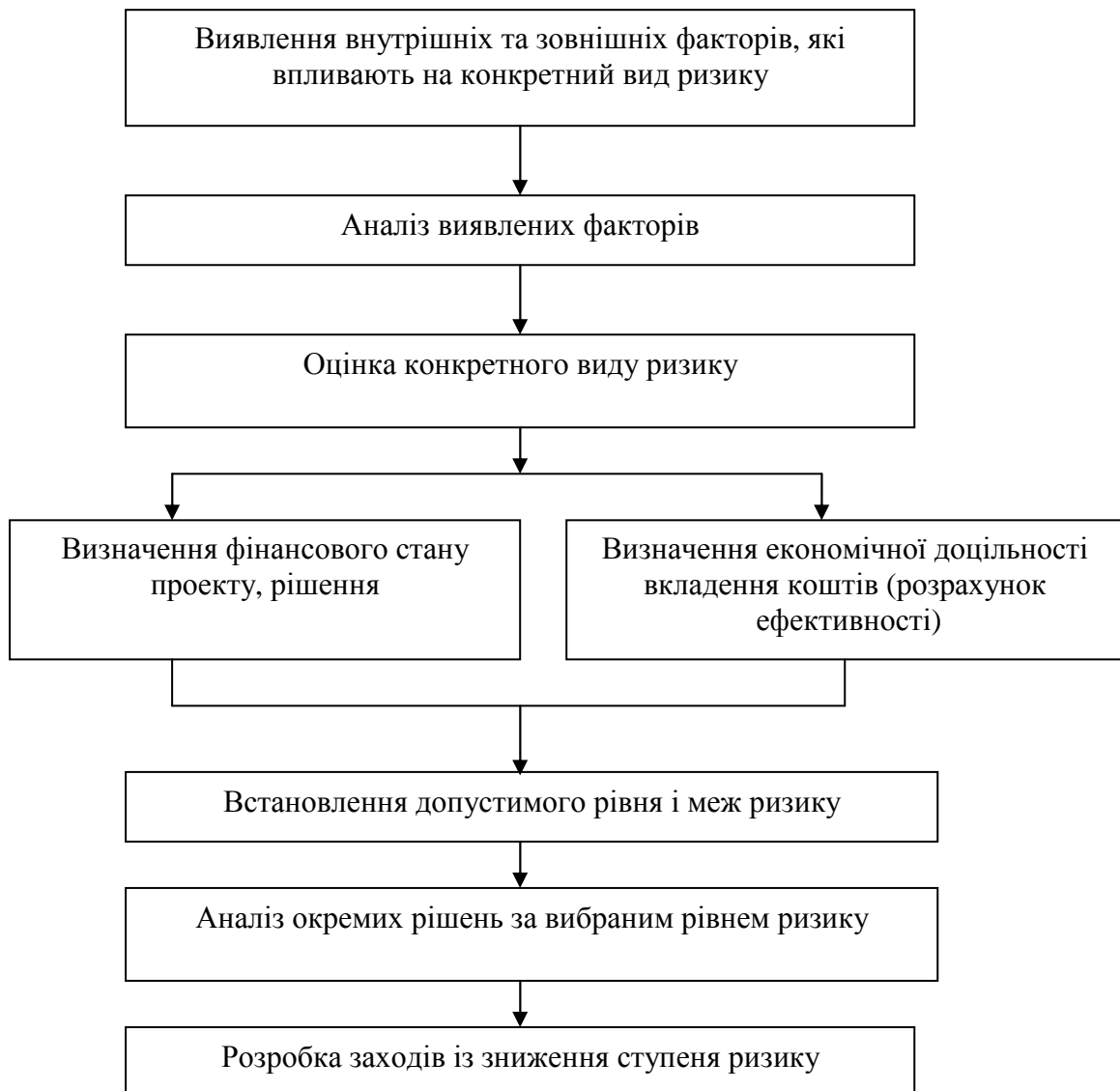

Рис. 4.2 – Система планів інноваційного проекту

Види ефекту від реалізації інновацій

Вид ефекту	Фактори-показники
Економічний	Показники враховують у вартісному вираженні усі види результатів і витрат, обумовлених реалізацією інновацій
Науково-технічний	Новизна, простота, корисність, естетичність, компактність
Фінансовий	Розрахунок показників базують на фінансових показниках
Ресурсний	Показники відображають вплив інновації на обсяг виробництва і споживання того чи іншого виду ресурсу
Соціальний	Показники враховують соціальні результати реалізації інновацій
Екологічний	Шум, електромагнітне поле, освітленість (зоровий комфорт), вібрація. Показники враховують вплив інновацій на навколишнє середовище

Укрупнена блок-схема проведення оцінки ризику

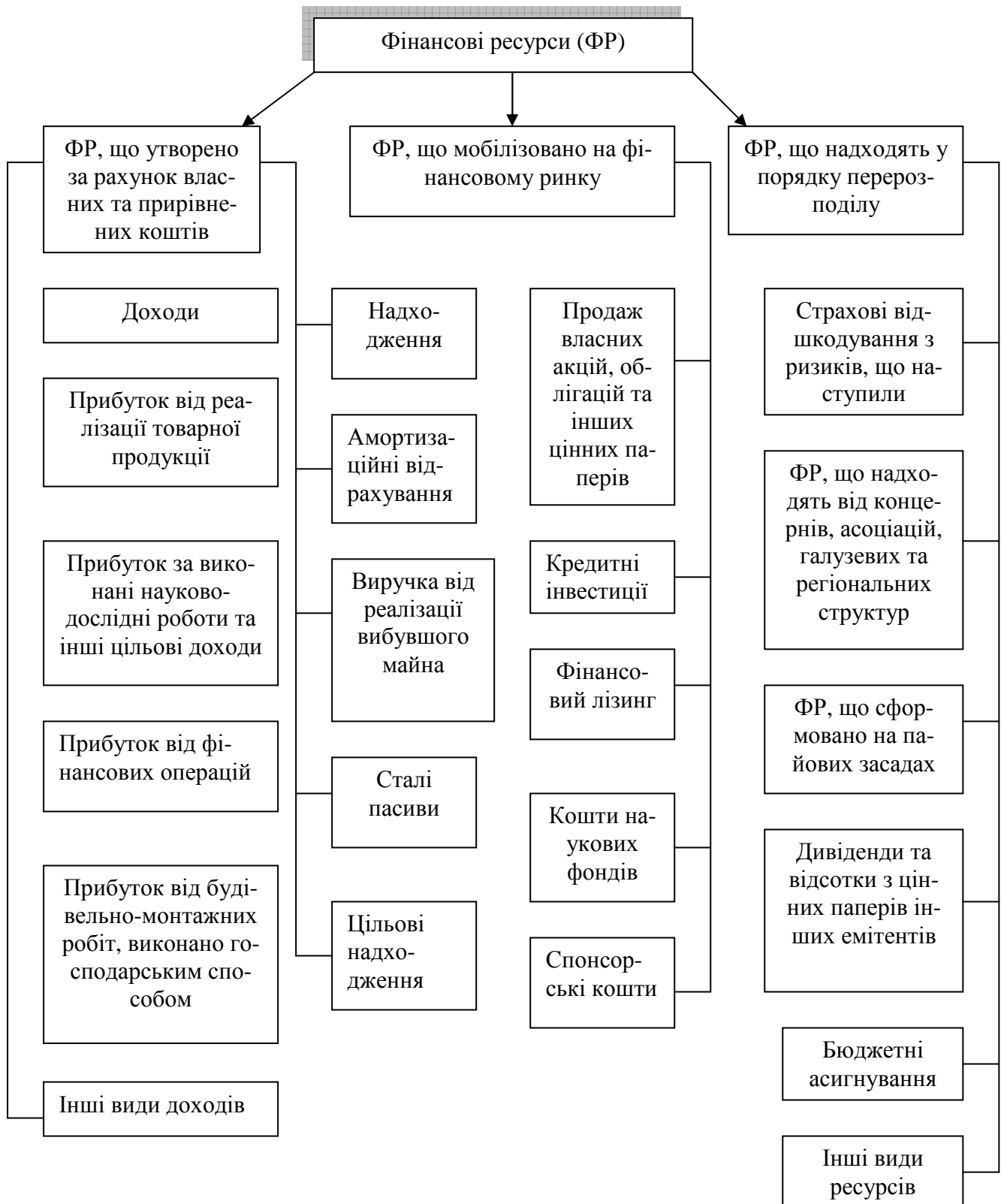
Організаційні форми інноваційної діяльності

Вид організації	Коротка характеристика
Державні науково-технічні центри	Виконують фундаментальні та прикладні дослідження в різних сферах і галузях з експериментальною перевіркою і оформленням патентів, винаходів, методів і ноу-хау
Технопарк	Комплекс самостійних організацій з науково-виробничого циклу створення інновацій (НДІ, ВНЗ, підприємства)
Технополіс	Спеціально створений комплекс, що включає весь цикл інноваційних робіт
Спеціалізовані підрозділи фірм (робочі групи, Ради та ін.)	Створюються у великих фірмах, що випускають наукоємку продукцію. Визначають напрями інноваційного процесу.
Відділення нових продуктів	Самостійні підрозділи; координують інноваційну діяльність на підприємстві, узгоджують цілі і напрями технічного розвитку
Відділи науково-дослідних відкриттів і конструкторських розробок	Здійснюють пошук і розробку нових перспективних ідей, доводять їх до стадії освоєння
Венчурні фірми (ризик-фірми)	Спеціально створене підприємство для реалізації інноваційного проекту, пов'язаного зі значним ризиком
Тимчасові науково-технічні колективи	Створюються для розробки конкретної науково-практичної проблеми на певний період
Консультативні, аналітичні групи і фірми	Прогнозують розвиток технологій і попиту на нову продукцію, визначають перспективні ідеї, тематику досліджень
Бізнес-інкубатори	Організації, що створюються місцевими органами влади або великими компаніями з метою «вирощування» нових підприємств, видів бізнесу

Перелік інструментів державного регулювання міжнародного науково-технічного співробітництва

Угрупування фінансових ресурсів інноваційного підприємства

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до організації самостійної роботи та виконання практичних завдань з дидактичним забезпеченням з дисципліни

«ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

(для студентів 5, 6 курсів денної і заочної форм навчання спеціальностей 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»)

Укладач **ВЛАЩЕНКО** Наталія Миколаївна

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

Редактор *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання *О. А. Балашова*

План 2010, поз. 407М

Підп. до друку 31.08.2010

Друк на ризографі.

Зам. №

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 2,1

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства

вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011